

מספר פנימי:

הכנסת העשרים וארבע

יוזמות: חברי הכנסת

//פ

תיקון חוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959

<p>אחרי סעיף 10(ב) לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959 (להלן חוק הבחירות (דרכי תעמולה), יבוא:</p>	(1)	<p>תיקון חוק הבחירות (דרכי תעמולה)</p>
<p>(1) (ג) הוראות סעיפים קטנים (א) (3) ו-(ב) (5) יחולו, בשינויים המחויבים, גם על מודעות באינטרנט או בכל דרך אלקטרונית אחרת, לרבות מסרונים.</p>	(1)	
<p>אחרי סעיף 15ב לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) יבוא:</p>	(2)	
<p>15ג. ב-14 הימים שלפני הבחירות לא תפורסם תעמולת בחירות באינטרנט או בכל דרך אלקטרונית אחרת, לרבות מסרונים, על ידי המפלגות או רשימות המועמדים, שלא בא עליה אישורו של יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית. יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית רשאי לסרב לתת אישור לפי סעיף זה או להתנות את מתן האישור בתנאים, בהתחשב, בין השאר, בשיקולים אלה:</p> <p>(א) תעמולת הבחירות תפר הוראה מהוראות חוק זה;</p> <p>(ב) תעמולת הבחירות תפר את הוראת סעיף 126(7) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969;</p> <p>(ג) פילוח והיקף האוכלוסייה שלה מיועדת תעמולת הבחירות, וההשפעה שעלולה להיות לתעמולה עליה;</p>	(1)	
<p>בסעיף 13 לחוק הבחירות (דרכי תעמולה) –</p>	(3)	

<p>אחרי המילים "או למענה", יבוא "בסעיף זה, הפרעה בלתי הוגנת" – לרבות פרסום או שעתוק או הפצה, באינטרנט או בכל דרך אחרת, של אמרה או שמועה או ידיעה על מפלגה או רשימת מועמדים אחרת, תוך ידע, או יסוד להניח, שהן כוזבות.</p>			
--	--	--	--

דברי הסבר

הצעת חוק זו נוסחה על ידי [מכון זולת לשוויון וזכויות אדם](#)

כללי

תופעת ההפצה של חדשות כזב (המכונות "פייק ניוז") הפכה במהירות לאחד האיזמים המרכזיים על המשטרים הדמוקרטיים, ועל זכויות האדם והאזרח ברחבי העולם ובמדינת ישראל. כדי להתמודד עם התופעה יש לחזק את המנגנונים הקיימים בחקיקה במדינת ישראל.

מאז ומתמיד נעשה שימוש בידיעות כוזבות על ידי גורמים שונים כדי לקדם את מטרותיהם, מחוסר אכפתיות לזולת או מתוך רצון לפגוע בו. אך בעקבות הצמיחה של הרשתות החברתיות באינטרנט ההפצה של הידיעות הכוזבות הפכה להמונית ולמהירה באופן חסר תקדים בהיסטוריה האנושית.

כך למשל, אם בעת הג'נוסייד ברואנדה בשנת 1994 הידיעות הכוזבות ורשימות המוות עוד הוקראו ברדיו, הרי בקיץ 2017 הצבא בבורמה הפיץ ידיעות כוזבות בפייסבוק נגד קבוצת המיעוט האתני המוסלמית, הקרויה רוהינגיה, וכך הצליח לעודד קבוצות אתניות אחרות להשתתף בטיהור האתני של הרוהינגיה וגם לתמוך בו כפוליטית.

דוגמאות לשימוש בידיעות כוזבות במטרה לפגוע בסדרן התקין של הבחירות במשטרים הדמוקרטיים, ראינו בשנים האחרונות בניסיונות החוזרים מצד קבוצות וגורמים המקורבים לשלטון ברוסיה להשפיע על הבחירות בארה"ב וכן להשפיע על דעת הקהל בבריטניה בשאלת העזיבה של האיחוד האירופי. במדינת ישראל ראינו כיצד נעשה שימוש בידיעות כוזבות על ידי גורמים שונים, ואף מפלגות ומנהיגים פוליטיים, כדי להשפיע על תוצאות הבחירות לכנסת.

הידיעות הכוזבות על נגיף הקורונה והסיכונים בחיסונים נגדו פוגעים במאמצים העולמיים לעצור את התפשטות הנגיף, ובכך גם מעצימים את המשברים הפוליטיים והכלכליים, מערערים משטרים דמוקרטיים ומחזקים מגמות אוטוריטריות ומשטרים אוטוריטריים. בישראל הידיעות הכוזבות פגעו ביכולת של משרד הבריאות להתמודד עם מגפת הקורונה ולבלום את התפשטותה, ואף הובילו לאיומים על חייהם של עובדי מערכת הבריאות.

מכון זולת מציע תיקוני חקיקה בשישה חוקים, שנוסחו במסגרת הדוח "פייק ניוז והפגיעה בזכויות אדם: אתגרים ודרכי התמודדות". הצעות החוק נועדו כדי לעדכן

ולחזק הוראות חוק קיימות ולהתאימן למאבק בתופעה של חדשות כזב, תוך התייחסות ורגישות לצורך להגן במקביל על חופש הביטוי.

ההצעות נועדו לשפר ולשדרג את הכלים החוקיים הקיימים לאכיפה כלפי המפיצים של חדשות כזב עצמם. אך ההצעות אין עוסקות באכיפה על פלטפורמות ההפצה ברשתות החברתיות, אשר ברור בעיקר אחרי הקריסה האחרונה של פייסבוק ושאר הפלטפורמות, שנדרשת לגביהן חקיקה נפרדת וחדשה, בשל המורכבות והרגישויות הקשורות לחופש הביטוי ולצנזורה על רשת האינטרנט.

ההצעות גם אינן עוסקות בהפצת ידיעות כוזבות בין אנשים פרטיים, שבה כבר עוסקות הוראות חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965 וחוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981. ההצעות נועדו למלא את החסר בהתמודדות עם הפצה של ידיעות כוזבות שמשליכה על הציבור בכללותו או על חלקים מהציבור.

ההצעות ממוקדות בהיבטים של תופעת חדשות הכזב שנראים הכי דחופים בשנים האחרונות, שהתאפיינו במשבר פוליטי ובריאותי (נגיף הקורונה). הכוונה למניעת הפצת ידיעות כוזבות במטרה להפריע לקיום בחירות דמוקרטיות וחופשיות, הפצת ידיעות כוזבות שעלולות לסכן את בריאות הציבור, הפצת ידיעות כוזבות באמצעות זהות בדויה, אתרי אינטרנט שעיקר פעילותם בהפצת ידיעות כוזבות והפעילות של קבוצות שפועלות באופן מואגד או בלתי מואגד להפצת ידיעות כוזבות.

ההצעות מסדירות בחקיקה את החלטות היו"רים של ועדת הבחירות המרכזית, השופטים (בדימוס) חנן מלצר ואליקים רובינשטיין, בעניין תחולת הוראות מרכזיות בחוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959, גם על רשת האינטרנט (תב"כ 16/19 הבית היהודי ותב"כ 8/21 עו"ד שחר בן מאיר), ובכך משפרת את התאמת החוק למציאות בשנים האחרונות שבה חלק ניכר מתעמולת הבחירות מופץ באינטרנט, וכן תסדיר את הפיקוח עליה. ההצעה לא מהווה תיקון מקיף לחוק, כפי שהציעה הוועדה לבחינת חוק הבחירות בראשות הנשיאה בדימוס דורית ביניש, אלא ממוקדת בסוגיית חדשות הכזב.

הצעה לתיקון חוק הבחירות (דרכי תעמולה)

סעיף 1

מוצע לתקן את הוראות סעיף 10 לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959, ולהחיל את חובות הגילוי והזיהוי הקבועות בסעיפים קטנים (א) (3) ו-(ב) (5), בשינויים המחויבים, גם על מודעות באינטרנט או שמופצות בכל דרך אלקטרונית אחרת, לרבות מסרונים.

סעיף 2

מוצע לתקן את חוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959, ולהוסיף שב-14 הימים שלפני הבחירות (משך זמן זהה לקבוע בסעיף 15(א) (ד) בעניין תעמולה בטלוויזיה),

לא תפורסם תעמולת בחירות באינטרנט או בכל דרך אלקטרונית אחרת, לרבות מסרונים, על ידי המפלגות או רשימות המועמדים, שלא בא עליה אישורו של יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית. מוצע שיושב ראש ועדת הבחירות המרכזית יהיה רשאי לסרב לתת אישור לפי סעיף זה או להתנות את מתן האישור בתנאים, בהתחשב, בין השאר, בשיקולים שתעמולת הבחירות תכר הוראה מהוראות חוק זה או את הוראת סעיף 126(7) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969. כמו כן, מוצע שיושב ראש ועדת הבחירות המרכזית יוכל לשקול בהחלטתו גם את כילוח והיקף האוכלוסייה שלה מיועדת תעמולת הבחירות, אשר בחינתם משמעותית לנוכח הניסיון בשנים האחרונות לדכא או לעודד הצבעה בקרב קבוצות אוכלוסייה ספציפיות באמצעות הפצה סלקטיבית אליהן של חדשות כזב או מידע מטעה או חלקי. לנוכח החשיבות של דיון ציבורי ופוליטי חופשי ותוסס, לא מוצע לאסור על תעמולת בחירות באינטרנט קודם ל-14 ימים עד לבחירות, בתקופה זו (בין 90 ימים עד 14 ימים לפני הבחירות), יחולו כל המגבלות האחרות בהצעה זו על הפצת ידיעות כוזבות.

סעיף 3

מוצע לתקן את הוראת סעיף 13 לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959, ולהוסיף הגדרה של "הפרעה בלתי הוגנת", שתכלול גם פרסום והפצה של ידיעות כוזבות, לרבות באינטרנט או בכל דרך אחרת. זאת לנוכח השימוש המסיבי בידיעות כוזבות שנעשה בשנים האחרונות במערכות הבחירות בישראל ובמדינות אחרות על ידי מפלגות ומועמדים פוליטיים.